

NORGES HØYESTERETT

Den 13. oktober 2017 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Normann, Bull og Falch i

HR-2017-1957-U, (sak nr. 2017/1581), sivil sak, anke over beslutning:

A (advokat Erling Johannes Kjærmann)

mot

B (advokat Heidi Kristin Åsvang)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens nektelse av å fremme en anke etter tvisteloven § 29-13 andre ledd i sak om fast bosted og samvær etter barneloven.
- (2) A (far) og B (mor) var gift og har to felles barn, C født i 2008 og D født i 2013. Foreldrene skilte lag i april 2016.
- (3) Far begjærte midlertidig avgjørelse om barnas bosted, og han stevnet mor for Haugaland tingrett med krav om foreldreansvar for barna, fast bosted hos seg og at mor skulle ha samvær. Mor tok til motmæle og krevde felles foreldreansvar, fast bosted hos seg og at far skulle ha samvær.
- (4) Tingretten oppnevnte, etter partenes felles ønske, psykolog E som sakkyndig. Hun ble gitt i oppdrag å foreta en "full" utredning.
- (5) Haugaland tingrett bestemte ved kjennelse 1. juli 2016 at barna midlertidig skulle bo fast hos mor og at far skulle ha et nærmere fastsatt samvær. Gulating lagmannsrett forkastet fars anke ved kjennelse 26. august 2016.

- (6) Etter at den sakkyndiges utredning forelå 21. september 2016, reduserte tingretten ved kjennelse 15. november 2016 fars midlertidige samvær og fastsatte at det skulle skje under barneverntjenestens tilsyn. Far på sin side klaget den sakkyndige inn for Fagetisk råd i Norsk psykologforening og krevde oppnevnt ny sakkyndig. Tingretten avslo kravet.
- (7) Haugaland tingrett avsa dom 20. januar 2017, med denne domsslutningen:
1. **B og A skal fortsatt ha felles foreldreansvar [for] C og D.**
  2. **C og D skal bo fast hos sin mor, B.**
  3. **C og D skal ha samvær med sin far, A, 4 ganger i året, med 4 timer hver gang, under beskyttet tilsyn av barneverntjenesten i et år.**
  4. **Saksomkostninger tilkjennes ikke."**
- (8) Far anket dommen, domsslutningen punkt to til fire, til Gulating lagmannsrett. Lagmannsretten traff 19. juli 2017 beslutning om å nekte anken fremmet etter tvisteloven § 29-13 andre ledd og tilkjente mor saksomkostnader for lagmannsretten.
- (9) A har anket beslutningen til Høyesterett og krevd den opphevet. Han har gjort gjeldende at lagmannsretten har begått saksbehandlingsfeil fordi det var uforsvarlig å nekte anken fremmet uten å oppnevne ny sakkyndig, og uten å holde muntlig ankebehandling. Det er særlig fremhevet at den sakkyndiges vurderinger, som lagmannsretten i vesentlig grad bygget på, er mangelfulle og svært dårlig fundert. Far har forsterket anførselen etter at Fagetisk råd i Norsk psykologforening 26. september 2017 fastslo at den sakkyndige hadde brutt fagetiske prinsipper.
- (10) B har tatt til motmæle og gjort gjeldende at det ikke foreligger saksbehandlingsfeil. Fagetisk råd har ikke tatt stilling til faktum i saken, og rådet har uansett lagt for stor vekt på fars beskrivelser og anførsler.
- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (12) Ankeutvalgets kompetanse er i tvisteloven § 29-13 femte ledd begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling. Dette omfatter også om lagmannsretten har utøvd et forsvarlig skjønn, herunder om det ut fra retts- og bevissspørsmålene i saken var forsvarlig å nekte anken fremmet på grunnlag av skriftlig og forenklet saksbehandling, jf. Rt-2009-1118 avsnitt 61.
- (13) I saker om fast bosted og samvær etter barneloven har partene ikke fri rådighet over saken. Lagmannsretten har da en selvstendig plikt til å sørge for at det avgjørelsesgrunnlaget som foreligger, er tilstrekkelig til å konkludere med at anken klart ikke vil føre frem, se tvisteloven § 21-3 andre ledd og Rt-2015-270 avsnitt 16.
- (14) Hensynet til å sikre et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag står sentralt også ved avgjørelsen av om det skal oppnevnes sakkyndige etter barneloven § 61 nr. 3. Etter tvisteloven § 25-3 første ledd er utgangspunktet at det i tilfelle skal oppnevnes én sakkyndig. Men det følger av Rt-2014-853 avsnittene 52 til 54 at det skal utvises "forsiktighet" med å oppnevne bare én sakkyndig, særlig dersom bevistemaets karakter og sakens betydning kan tilsi at det bør oppnevnes to.

- (15) I anken til lagmannsretten fremmet far en rekke innsigelser til den sakkyndiges arbeid og vurderinger, herunder at hennes rapport var spekulativ hva gjaldt fars psykiske helse og at den sakkyndige hadde opptrådt i strid med fagetiske retningslinjer. Lagmannsretten vurderte disse innsigelsene, men fant at saken var tilstrekkelig opplyst til å kunne nekte anken fremmet. Lagmannsretten viste til at den sakkyndiges uttalelser bare var ett av flere momenter tingretten hadde bygget på, at tingretten var klar over fars innsigelser, at tingretten var satt med fagkyndige meddommere og at "eventuelle feil ved den sakkyndiges arbeid eller rapport uansett ikke kan ha hatt betydning for dommen".
- (16) Senere har Fagetisk råd i Norsk psykologforening funnet det "godtgjort" at den sakkyndige brøt fagetiske prinsipper. Uten å ta stilling til den faglige holdbarhet av hennes vurderinger, uttalte rådet blant annet at "[s]amlet sett gir rapporten inntrykk av at psykologen prematurt og på en tendensiøs måte konkluderte i saken", og at den sakkyndiges "vurderinger og konklusjoner til dels står i motstrid med hennes egne observasjoner (datagrunnlag)". Videre uttalte rådet at "[d]et fremstår også som negativt at psykologen i rapporten nevner en rekke til dels alvorlige diagnoser/diagnoselignende betegnelser som mulige forklaringer på [fars] vansker, uten at hun redegjør for det faglige grunnlaget for dette". Og endelig pekte rådet på at den sakkyndige "går ... langt i å antyde at [far] kan være til fare for seg selv eller andre (risiko for partnerdrap)" uten at rådet – med unntak av mors uttalelser – "kan ... se at det er opplysninger i saken som skulle tilsi en slik alvorlig mistenkeliggjøring" av far.
- (17) Denne kritikken mot den sakkyndiges utredning har et slikt omfang og en slik alvorlighetsgrad at utredningens verdi som grunnlag for en rettsavgjørelse, vil være liten. Til sammenligning vises det til HR-2017-596-U avsnitt 36, hvor merknader fra Barnesakkyndig kommisjon gjorde at den sakkyndige rapporten "må anses underkjent" som grunnlag for en rettsavgjørelse.
- (18) Slik saken nå står for ankeutvalget, fremstår det – med kunnskap om denne kritikken – ikke forsvarlig å nekte anken fremmet på grunnlag av en skriftlig og forenklet saksbehandling. Ankeutvalget peker på at det bare har vært oppnevnt én sakkyndig og at hennes vurderinger ble vektlagt av både tingretten og lagmannsretten. Utvalget peker videre på at det i denne saken vanskelig kan foreligge et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag for en nektelsesbeslutning dersom ingen sakkyndig vurdering skulle foreligge.
- (19) Som nevnt forelå vedtaket i Fagetisk råd først etter at lagmannsretten hadde nektet anken fremmet, og det inngikk derfor ikke i lagmannsrettens avgjørelsesgrunnlag. Ankeutvalget kan likevel ikke, i en sak etter barneloven, se bort fra slike vesentlige etterfølgende opplysninger når det tas stilling til om lagmannsrettens ankenektelse bygger på et forsvarlig skjønn og grunnlag. Til sammenligning vises det til Rt-2008-1101 og HR-2016-821-U avsnitt 10. I sistnevnte avgjørelse la ankeutvalget til grunn at etterfølgende opplysninger – en sakkyndig vurdering – dannet grunnlaget for den saksbehandlingsfeilen som der ble konstatert.
- (20) Ankeutvalget har på denne bakgrunn kommet til at det objektivt sett foreligger en saksbehandlingsfeil som må lede til at lagmannsrettens beslutning oppheves.
- (21) Far har krevd erstattet sakskostnader for Høyesterett. Ankeutvalget finner at mor etter omstendighetene bør fritas for å erstatte dem, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd, særlig bokstav a.
- (22) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

1. Lagmannsrettens beslutning oppheves.
2. Sakskostnader for Høyesterett tilkjennes ikke.

Henrik Bull
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Ingvald Falch
(sign.)

Riktig utskrift: